

2017, for the first time in the history of the independent Ukraine. Such subjects include: specially authorized bodies in the field of prevention and counteraction to domestic violence; other bodies and institutions, which are entrusted with functions of prevention and counteraction to domestic violence; general and specialized support services for injured persons; citizens of Ukraine, foreigners and stateless persons who are legally in Ukraine. It is exactly the powers of specially authorized bodies in the field of prevention and counteraction to domestic violence analyzed by the authors of the article.

It was stated that the Ministry of Social Policy of Ukraine is one of the main subjects of the public administration sectoral competence in the field of administrative and legal regulation of combating domestic violence, which ensures the formation and implementation of state policy on prevention and counteraction to domestic violence.

On the need for effective interaction between actors on prevention and counteraction to domestic violence the emphasis is, as the only correct direction of struggle against the backward phenomenon – domestic violence.

Key words: prevention and counteraction to domestic violence, specially authorized bodies, measures of prevention and counteraction to domestic violence.

Проблема жорстокості та домашнього насильства, що існують у нашому суспільстві, є надзвичайно актуальною. Держава визнає існування проблеми домашнього насильства, протидія якій є одним із пріоритетних напрямів державної політики. Одним із основних принципів правової держави, орієнтованої на соціальні цінності, є забезпечення охорони життя, здоров'я кожного члена суспільства, його честі і гідності, безпеки та недоторканності. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», прийнятий 07 грудня 2018 р. (далі – Закон) декларує, що державна політика у сфері запобігання та протидії домашньому насильству спрямована на забезпечення комплексного інтегрованого підходу до подолання домашнього насильства, надання всебічної допомоги постраждалим особам та утвердження ненасильницького характеру приватних стосунків. Основними напрямками реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству є:

- 1) запобігання домашньому насильству;
- 2) ефективне реагування на факти домашнього насильства шляхом запровадження механізму взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;
- 3) надання допомоги та захисту постраждалим особам, забезпечення відшкодування шкоди, завданої домашнім насильством;
- 4) належне розслідування фактів домашнього насильства, притягнення кривдників до передбаченої законом відповідальності та зміна їхньої поведінки [1].

Задля реалізації зазначених напрямів державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству в Україні діє система суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Так, суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, є:

- 1) спеціально уповноважені органи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;
- 2) інші органи й установи, на які покладаються функції зі здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;
- 3) загальні та спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб;
- 4) громадяни України, іноземці й особи без громадянства, котрі перебувають в Україні на законних підставах.

Згідно з поданою класифікацією спеціально уповноваженими органами у сфері запобігання та протидії домашньому насильству є:

- 1) центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;
- 2) центральний орган виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;
- 3) Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації, у т. ч. їх структурні підрозділи, до повноважень яких належить здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;
- 4) сільські, селищні, міські, районні у містах (у разі їх створення) ради, їх виконавчі органи, до повноважень

яких належить здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

Міністерство соціальної політики України (Мінсоцполітики) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України і який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері запобігання домашньому насильству. Мінсоцполітики є спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків [2].

До основних завдань Мінсоцполітики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству належить забезпечення формування та реалізація державної політики з питань запобігання домашньому насильству, забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків.

На виконання цих завдань Мінсоцполітики наділене такими повноваженнями щодо:

- 1) формування та реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;
- 2) нормативно-правового регулювання у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;
- 3) координації діяльності суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;
- 4) забезпечення розроблення та затвердження типових програм для постраждалих осіб, а також методичних рекомендацій щодо їх виконання;
- 5) забезпечення розроблення та затвердження типових програм для кривдників, а також методичних рекомендацій щодо їх виконання, у т. ч. з урахуванням віку, стану здоров'я, статі кривдника;
- 6) здійснення методичного забезпечення місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;
- 7) затвердження стандартів надання соціальних послуг постраждалим особам і методики визначення потреб територіальних громад у створенні спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб;
- 8) здійснення міжнародного співробітництва у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.
- 9) забезпечення створення та функціонування Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі, здійснення повноважень держателя цього реєстру;
- 10) забезпечення функціонування служб підтримки постраждалих осіб і здійснення контролю за їх діяльністю;
- 11) координації підготовки фахівців, які представляють суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;
- 12) організації та проведення загальнонаціональних соціологічних, правових, психолого-педагогічних та інших досліджень щодо домашнього насильства, його причин і наслідків;
- 13) збору, аналізу і поширення відповідно до законодавства інформації про домашнє насильство, удосконалення системи показників у формах державної статистичної звітності щодо запобігання та протидії домашньому насильству;

14) забезпечення здійснення моніторингу ефективності законодавства про запобігання та протидію домашньому насильству, практики його застосування, заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, надання методичної та практичної допомоги суб'єктам, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

15) підготовку й оприлюднення щорічного звіту про стан реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

16) ведення обліку даних про діяльність загальних і спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб на загальнодержавному рівні [1].

Таким чином, Міністерство соціальної політики України є одним із основних суб'єктів публічної адміністрації галузевої компетенції у сфері адміністративно-правового регулювання протидії домашньому насильству, що забезпечує формування та реалізує державну політику з питань запобігання та протидії домашньому насильству.

До спеціально уповноважених органів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству Закон відносить Раду міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації, у т. ч. їх структурні підрозділи, до повноважень яких належить здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

Місцева державна адміністрація є системою органів державної виконавчої влади, які утворюються відповідним Представником Президента України або входять до складу адміністрації за принципом подвійного підпорядкування. Місцеві державні адміністрації підпорядковуються Президенту України, а також Кабінету Міністрів України з питань, що належать до його компетенції. Обласні, Київська і Севастопольська міські, районні, районні в містах Києві та Севастополі державні адміністрації становлять єдину систему державної виконавчої влади на місцях [3].

До повноважень Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій у сфері запобігання та протидії домашньому насильству належать:

1) забезпечення реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству на регіональному рівні, зокрема шляхом здійснення постійного контролю за своєчасністю та належністю вжиття заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

2) забезпечення розроблення, затвердження та виконання регіональних програм у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

3) забезпечення координації діяльності суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, та їх взаємодії на регіональному рівні;

4) облік даних про суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству на регіональному рівні;

5) забезпечення підготовки фахівців, до компетенції яких належать питання запобігання та протидії домашньому насильству, у т. ч. фахівців, котрі реалізують програми для кривдників;

6) забезпечення підготовки методичних рекомендацій щодо організації і забезпечення діяльності та підвищення кваліфікації фахівців, до компетенції яких належать питання запобігання та протидії домашньому насильству;

7) забезпечення здійснення інформаційно-просвітницької діяльності (у т. ч. підготовки та поширення відповідних матеріалів) щодо форм, причин і наслідків домашнього насильства, заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, формування нетерпимого ставлення громадян до насильницької моделі поведінки у приватних стосунках;

8) організація та/або проведення регіональних соціологічних, психолого-педагогічних та інших досліджень щодо форм, причин і наслідків домашнього насильства;

9) здійснення моніторингу стану виконання суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, поставлених завдань у процесі реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству на регіональному рівні, надання їм методичної та практичної допомоги, з'ясування проблемних питань у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та вжиття вичерпних заходів для їх вирішення;

10) звітування центральному органу виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, про результати здійснення повноважень у цій сфері у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

До повноважень районних, районних у містах Києві і Севастополі державних адміністрацій і виконавчих органів сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх створення) рад у сфері запобігання та протидії домашньому насильству належать:

1) забезпечення реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці;

2) забезпечення надання соціальних послуг на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, у т. ч. шляхом соціального замовлення у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

3) визначення потреби і створенні спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб, забезпечення їх створення та функціонування, здійснення контролю за їхньою діяльністю;

4) участь у підготовці фахівців, до компетенції яких належать питання запобігання та протидії домашньому насильству, у т. ч. фахівців, які реалізують програми для кривдників;

5) прийом і розгляд заяв і повідомлень про вчинення домашнього насильства, забезпечення застосування заходів для його припинення, надання допомоги постраждалим особам;

6) забезпечення координації діяльності суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, та їх взаємодії на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці;

7) інформування постраждалих осіб про права, заходи та соціальні послуги, якими вони можуть скористатися;

8) збір, аналіз і поширення відповідно до законодавства інформації про домашнє насильство на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці;

9) звітування центральному органу виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, про результати здійснення повноважень у цій сфері у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

10) виконання повноважень органу опіки та піклування.

Структурними підрозділами місцевих державних адміністрацій, до повноважень яких належить здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, є структурні підрозділи з питань сім'ї [1].

Сільські, селищні, міські ради є органами місцевого самоврядування, які представляють відповідні територіальні громади та здійснюють від їх імені та в їх інтересах функції і повноваження місцевого самоврядування, визначені Конституцією України, цим та іншими законами.

Обласні та районні ради є органами місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст, у межах повноважень, визначених Конституцією України, цим та іншими зако-

нами, а також повноважень, переданих їм сільськими, селищними, міськими радами [4].

Виконавчими органами сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх створення) рад, до повноважень яких належить здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, є виконавчі органи з питань сім'ї.

Відповідно до ст. 11 Закону України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» органами опіки та піклування є районні, районні у містах Києві та Севастополі місцеві державні адміністрації, виконавчі органи міських чи районних у містах, сільських, селищних рад [5].

Органами опіки та піклування є районні, районні у м. Києві та Севастополі держадміністрації, виконавчі органи міських, районних у містах, сільських, селищних рад, у т. ч. об'єднаних територіальних громад (далі – органи опіки та піклування), які провадять діяльність із соціального захисту дітей, котрі перебувають у складних життєвих обставинах, у т. ч. забезпечення їх права на виховання у сім'ї, надання статусу дитини-сироти та дитини, позбавленої батьківського піклування, дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів, влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, встановлення опіки та піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, із захисту особистих, майнових і житлових прав дітей [6].

До повноважень органів опіки та піклування у сфері запобігання та протидії домашньому насильству стосовно дитини та за участю дитини належать:

1) захист прав та інтересів постраждалої дитини, дитини-кривдника, у т. ч. шляхом звернення до суду, представництва прав та інтересів дитини у суді під час розгляду питань, пов'язаних зі здійсненням актів домашнього насильства, зокрема про видачу обмежувального припису;

2) безпосереднє надання допомоги та захисту постраждалим дітям, дітям-кривдникам, які мають статус дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування;

3) розгляд у порядку, встановленому Сімейним кодексом України, питання про доцільність відібрання дитини або позбавлення батьківських прав стосовно дитини, якщо кривдниками дитини є батьки (усиновлювачі) або один із них;

4) розгляд у порядку, встановленому законодавством, питань про доцільність відібрання дитини в опікуна (піклувальника), прийомних батьків, батьків-вихователів, про звільнення особи від обов'язків опікуна (піклувальника) дитини, розірвання договору про патронат над дитиною, скасування рішення про влаштування дитини до дитячого будинку сімейного типу або до прийомної сім'ї у разі здійснення домашнього насильства стосовно дитини або за участю дитини;

5) надання згоди на отримання соціальних послуг постраждалою дитиною, дитиною-кривдником, якщо батьки, інші законні представники дитини є кривдниками або ухиляються від захисту прав та інтересів дитини;

6) надання згоди на внесення персональних даних про дитину, котра повідомила про вчинення насильства або є постраждалою особою, до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі, якщо батьки, інші законні представники дитини є кривдниками або ухиляються від захисту прав та інтересів дитини;

7) влаштування дитини в сім'ю патронатного вихователя у разі неможливості проживання дитини зі своїми батьками, іншими законними представниками у зв'язку із вчиненням домашнього насильства стосовно цієї дитини або за її участі [1].

До повноважень органів опіки та піклування у сфері запобігання та протидії домашньому насильству стосовно

недієздатних осіб та осіб, цивільна дієздатність яких обмежена, належать:

1) вирішення питання щодо отримання соціальних послуг постраждалою особою, яка є недієздатною особою, якщо законного представника такої особи не призначено або законний представник є кривдником чи ухиляється від захисту прав та інтересів такої особи;

2) надання згоди на внесення персональних даних про недієздатну особу, котра повідомила про вчинення насильства або є постраждалою особою, до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі, якщо законний представник такої особи є кривдником або ухиляється від захисту прав та інтересів недієздатної особи;

3) влаштування постраждалої особи, яка є недієздатною особою, до закладу соціального захисту у разі, якщо у зв'язку із вчиненням домашнього насильства проживання такої особи в сім'ї чи з опікуном становить загрозу її життю та здоров'ю;

4) вжиття заходів для надання недієздатній особі, котра є кривдником, психіатричної допомоги у примусовому порядку, якщо у зв'язку із вчиненням домашнього насильства проживання такої особи в сім'ї чи з опікуном становить загрозу життю та здоров'ю членів сім'ї або опікуна;

5) порушення перед судом питання про звільнення в установленому законодавством порядку від повноважень опікуна або піклувальника у разі вчинення ними домашнього насильства стосовно недієздатної особи або особи, цивільна дієздатність якої обмежена;

6) захист прав і представлення інтересів постраждалої особи, яка є недієздатною особою, в органах державної влади, органах місцевого самоврядування чи в суді (за потреби);

7) порушення перед органами виконавчої влади й органами місцевого самоврядування питання про притягнення в установленому законодавством порядку до відповідальності посадових осіб у разі невиконання або неналежного виконання ними обов'язків під час виявлення та роботи з постраждалими особами, котрі є недієздатними особами або особами, цивільна дієздатність яких обмежена;

8) здійснення інших передбачених законодавством заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству стосовно недієздатних осіб та осіб, цивільна дієздатність яких обмежена, чи за їх участю [1].

У своїй діяльності, пов'язаній із запобіганням і протидією домашньому насильству, спеціально уповноважені органи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству повинні взаємодіяти з: іншими органами й установами, на які покладаються функції зі здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, загальними та спеціалізованими службами підтримки постраждалих осіб, а також громадянами України, іноземцями й особами без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах.

Для подолання домашнього насильства у нашому суспільстві перед переліченими суб'єктами стоять такі завдання: ефективне виявлення й узгоджене реагування на факти вчинення насильства з урахуванням результатів оцінки ризиків, що загрожують постраждалій особі, своєчасне взаємне інформування суб'єктів і направлення постраждалої особи до служб підтримки постраждалих осіб; взаємне інформування про факти домашнього насильства протягом не пізніше однієї доби за допомогою телефонного зв'язку, електронної пошти з подальшим письмовим підтвердженням.

Виконуючи зазначені завдання, суб'єкти, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, на виконання Закону повинні керуватися постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 658 «Про затвердження Порядку

взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі» [7]. Це – новий нормативно-правовий акт у зазначеній сфері, на підставі якого кожен із суб'єктів повинен спрямувати свою діяльність на забезпечення комплексного інтегрованого підходу до подолання насильства та сприяння реалізації прав осіб, постраждалих від насильства, шляхом запобігання насильству, ефективного реагування на факти насильства, надання допомоги та захисту постраждалим особам, забезпечення відшкодування заподіяної шкоди, належного розслідування фактів насильства та

притягнення кривдників до передбаченої законом відповідальності.

Тільки завдяки відповідальному виконанню суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, покладених на них завдань і їх активній взаємодії можна говорити про ефективну боротьбу з явищем домашнього насильства, яке панує у нашому соціумі. Удосконалюючи нормативну базу, необхідну для активної діяльності кожного з розглянутих суб'єктів, підвищуючи ефективність заходів із протидії цьому негативному явищу, можна протидіяти домашньому насильству в українському суспільстві.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07 грудня 2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>.
2. Положення про Міністерство соціальної політики України, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 17 червня 2015 р. № 423. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/423-2015-п>.
3. Про Положення про місцеву державну адміністрацію: Указ Президента України від 14 квітня 1992 р. № 252/92 (в редакції від 04 січня 2017 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/252/92>.
4. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. (в редакції від 11 січня 2019 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>.
5. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: Закон України від 13 січня 2005 р. (в редакції від 31 серпня 2018 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2342-15>.
6. Порядок провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 р. № 866. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/866-2008-п>.
7. Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі: постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 658. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2018-п#n12>.

УДК 35.071

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: ІСТОРИОГРАФІЯ ПИТАННЯ

FORMATION AND DEVELOPMENT OF PUBLIC MANAGEMENT: HISTORIOGRAPHY OF THE QUESTION

**Мельниченко Б.Б., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри конституційного та міжнародного права
Навчально-наукового інституту права та психології
Національного університету «Львівська політехніка»**

Здійснено огляд літературних джерел із ключових питань формування та розвитку публічного управління. Історіографія питання охоплює значний за науковим спектром та обсягом масив літератури, яка переважно висвітлює історію становлення та розвитку публічного управління в Україні, європейський досвід модернізації державного управління, методологічні підходи до оцінки реформ у цій сфері в контексті інтеграції України до Європейського Союзу.

Ключові слова: публічне управління, державне управління, інтеграція, Європейський Союз, історіографія питання.

Осуществлен обзор литературных источников по ключевым вопросам формирования и развития публичного управления. Историография вопроса охватывает значительный по научному спектру и объему массив литературы, которая освещает историю становления и развития публичного управления в Украине, европейский опыт модернизации государственного управления, методологические подходы к оценке реформ в данной сфере в контексте интеграции Украины в Европейский Союз.

Ключевые слова: публичное управление, государственное управление, интеграция, Европейский Союз, историография вопроса.

The article gives an overview of literary sources on key issues of the formation and development of public management. The historiography of the issue covers a vast array of literature covering the scientific spectrum and volume, which mainly covers the history of the formation and development of public management in Ukraine, the European experience of modernization of state management, methodological approaches to the evaluation of reforms in this area in the context of Ukraine's integration into the European Union.

Deep transformations in all spheres of public life, further democratization of society, national revival of Ukraine led to the need for radical revision of approaches to state management. The construction of an independent democratic state and world integration processes require the creation of a qualitatively new system of governance, taking into account both the realities of modern life and the prospects of socio-economic development, and the experience of governance in developed countries and national historical experience.

Ukrainian legislation needs to be brought into line with European legislation, not only taking into account Ukraine's desire to be a member of the European Union, but also given the progressive nature of the European administrative-legal model.

Key words: public management, state management, integration, European Union, historiography of the issue.